

Aantekening bij de aoristus

Algemeen

Het Grieks kent voor de verleden tijd twee werkwoordstijden: het imperfectum (ipf.) en de aoristus (aor.). Met betrekking tot de *vorm* van de aoristus, zijn er 4 soorten:

- a. de *sigmatische aoristus*
- b. de *pseudo-sigmatische aoristus*
- c. de *thematische aoristus*
- d. de *stam-aoristus* (blijft in deze aantekening buiten beschouwing)

Verskil tussen ipf. en aor.

Het verschil tussen ipf. en aor. is niet een verschil in *tijd*, maar een verschil in *aspect*. Dit zal later worden uitgelegd. Vooralsnog zullen we het verschil tussen het ipf. en de aor. als volgt weergeven:

- ipf.: o.v.t. Vb. ἔλυον 'ik maakte los'
- aor.: v.t.t. Vb. ἔλυσα 'ik *heb* losgemaakt'

Vorm van de aoristus

Hoe de aoristus gevormd wordt, wordt uitgelegd op de volgende bladzijden.

B. Hoe vorm je een pseudo-sigmatische aoristus?

De *pseudo-sigmatische* aoristus krijg je in plaats van de sigmatische aoristus, als de stam van het werkwoord eindigt op een van de klinkers (μ, λ, ν, ρ – de zogenaamde ‘MoLeNaaR’-werkwoorden). Enkele voorbeelden van deze ‘molenaar’-werkwoorden zijn:

- κρίν-ω
- ἀγγέλλω
- ἐπαίρω
- νέμω

Je vormt de pseudo-sigmatische aoristus volgens de volgende hoofdregel:

└ alléén in de indicativus!

Hoofdregel: augm. + prs.stam – **géén σ** + uitgang van de sigm. aor.

└ let op: sóms verandert de stam → apart leren

Vb.	- κρίνω	aor. ἔ-κριν-α	→ ἔρικινα	(ik heb geoordeeld)	
	- μένω	aor. ἔ-μειν-α	→ ἔμεινα	(ik heb gewacht)	N.B. stamverandering!
	- ἀγγέλλω	aor. ἤγγειλ-α	→ ἤγγειλα	(ik heb gemeld)	N.B. stamverandering!
	- ἐπαίρω	aor. ἐ-πήρ-α	→ ἐπήρα	(ik heb opgetild)	N.B. stamverandering!

C. Hoe vorm je een thematische aoristus?

Let op: dit betreft zonder uitzondering *onregelmatige* werkwoorden. De aoristusvorm van deze werkwoorden moet je dan ook altijd apart leren!

Je vormt de thematische aoristus volgens de volgende hoofdregel:

└ alléén in de indicativus!

Hoofdregel: augm. + onregelmatige aor.stam + uitgangen van het ipf.

Vb.	- γίγνομαι	aor. ἐ-γέν-ομην	→ ἐγένομην	(ik ben ontstaan)	
	- λαμβάνω	aor. ἔ-λαβ-ον	→ ἔλαβον	(ik heb genomen / gekregen)	
	- ἔρχομαι	aor. ἦλθ-ον	→ ἦλθον	(ik ben gegaan)	
		<i>let op: zónder augment luidt de stam ἔλθ-</i> (vb. 2 ^e sg. imp. aor. Act.: ἔλθε (ga!))			
	- ὁράω	aor. εἶδ-ον	→ εἶδον	(ik heb gezien)	
		<i>let op: zónder augment luidt de stam ἰδ-</i> (vb. inf. aor. Act. ἴδειν: gezien hebben)			
	- λέγω	aor. εἶπ-ον	→ εἶπον		
		<i>let op: zónder augment luidt de stam ὀόκ εἶπ-</i> (vb. inf. aor. Act. εἶπειν: gezegd hebben)			
	- φέρω	aor. ἦνεγκ-ον	→ ἦνεγκον	(ik heb gebracht)	
		<i>let op: zónder augment luidt de stam: ἐνεγκ-</i> (vb. inf. aor. Act. ἐνεγκεῖν: gebracht hebben)			

Aoristus – hoe zat dat ook al weer met het augment?

1. Waar staat het augment?

- a. Bij **niet-samengestelde w.w.** komt het augment altijd helemaal aan het begin voor de stam

Vb. λύω → ἔ-λυσα ('ik heb losgemaakt')

Vb. βλέπω → ἔ-βλεψα ('ik heb gekeken')

- b. Bij **samengestelde w.w.** komt het augment tussen het vz. en het w.w.

Vb. ἐνθάπτω → ἐν-έ-θαψα ('ik heb [iets] begraven in ...')

Let op: als een vz. eindigt op een klinker, dan vervalt deze vóór het augment!

Vb. ἀπολαμβάνω → ἀπ~~θ~~-έ-λαβον → ἀπέλαβον ('ik heb genomen' – them. aor.)

2. Wat gebeurt er met het augment, als het werkwoord met een klinker begint?

- a. Bij **niet-samengestelde w.w.** wordt de beginklinker vanwege het augment verlengd:

έ + ά- → ἦ- Vb. άκουω → ἦκουσα

έ + έ- → ἦ- Vb. έλπίζω → ἦλπισα

έ + ἦ- → ἦ- Vb. ἦκω → ἦξα

έ + ό- → ώ- Vb. όμολογέω → ώμολογήσα

έ + ώ- → ώ- Vb. ώφελέω → ώφελήσα

έ + ι- → ι- Vb. ίκετεύω → .....

έ + υ- → υ- Vb. ύβρίζω → .....

έ + αι- → ἦ- Vb. αϊτέω → .....

έ + οι- → ώ- Vb. οϊκέω → .....

έ + εϋ- → ηϋ- Vb. εϋρίσκω → .....

- b. Bij **samengestelde w.w.** gelden ná regel 1b.:

i. dezelfde regels als in 2a.

ii. dus: ὑπακούω (< ὑποακούω) → ὑπήκούσα

Opdrachten bij de aantekening 'Aoristus'

A. Geef de gevraagde aoristusvormen

1. 1^e sg. ind. aor. Act. < ἀδικέω - .....
2. 1^e pl. ind. aor. Act. < αἰτέω - .....
3. 2^e sg. imp. aor. Act. < ἀκούω - .....
4. 2^e pl. ind. aor. Med. < ἀνοίγω - .....
5. 3^e sg. ind. aor. Act. < ἀποπέμπω - .....
6. 3^e sg. ind. aor. Med. < βασιλεύω - .....
7. 1^e pl. ind. aor. Med. < βλέπω - .....
8. 2^e sg. imp. aor. Med. < ἔθειλεω - .....
9. inf. aor. Med. < θάπτω - .....
10. 1^e pl. ind. aor. Med. < κρατέω - .....
11. 2^e sg. ind. aor. Med. < λογίζομαι - .....
12. 3^e sg. ind. aor. Med. < οἴχομαι - .....
13. 1^e sg. ind. aor. Act. < πείθω - .....
14. 2^e sg. imp. aor. Med. < πλέω - .....
15. 1^e sg. ind. aor. Med. < καλέω - .....
16. inf. aor. Act. < τρέπω - .....
17. 2^e pl. ind. aor. Med. < τάττω - .....
18. 3^e pl. ind. aor. Med. < χαρίζομαι - .....
19. 2^e pl. imp. aor. Act. < βλάπτω - .....
20. 1^e sg. ind. aor. Med. < βοηθέω - .....
21. 2^e pl. imp. aor. Med. < ἐπαινέω - .....
22. 1^e pl. ind. aor. Med. < ὀνομάζω - .....
23. 2^e sg. imp. aor. Act. < ζητέω - .....

B. Determineer de volgende werkwoordsvormen (uitsluitend aor.)

1. ἐτύψαμεν - .....
2. διῶξαι - .....
3. ἐνόμισε - .....
4. ὦξω - .....
5. ἤτησασθε - .....
6. παρεκελεύσατο - .....
7. ἐπέμψαμεν - .....
8. ὠνόμασαν - .....
9. ἔρριψας - .....
10. ἤρξε - .....
11. ἐκάλυψε - .....
12. ποιῆσαι - .....
13. ἐπῆνησεν - .....
14. ἤκουσα - .....

15. τύψατε - .....
16. ἐδίωξα - .....
17. ἔδεισαν - .....

Opdrachten bij de aantekening 'Aoristus'

A. Geef de gevraagde aoristusvormen

1. 1^e sg. ind. aor. Act. < ἀδικέω - ἠδικήσα
2. 1^e pl. ind. aor. Act. < αἰτέω - ἤτησαμεν
3. 2^e sg. imp. aor. Act. < ἀκούω - ἀκούσον
4. 2^e pl. ind. aor. Med. < ἀνοίγω - ἀνώξασθε
5. 3^e sg. ind. aor. Act. < ἀποπέμπω - ἀπεπέμψε(ν)
6. 3^e sg. ind. aor. Med. < βασιλεύω - ἐβασιλεύσατο
7. 1^e pl. ind. aor. Med. < βλέπω - ἐβλεψάμεθα
8. 2^e sg. imp. aor. Med. < ἔθελεω - ἐθέλησαι
9. inf. aor. Med. < θάπτω - θάψασθαι
10. 1^e pl. ind. aor. Med. < κρατέω - ἐκρατησάμεθα
11. 2^e sg. ind. aor. Med. < λογίζομαι - ἐλόγισω
12. 3^e sg. ind. aor. Med. < οἴχομαι - ὤξατο
13. 1^e sg. ind. aor. Act. < πείθω - ἔπεισα
14. 2^e sg. imp. aor. Med. < πλέω - πλῆσαι
15. 1^e sg. ind. aor. Med. < καλέω - ἐκαλεσάμην
16. inf. aor. Act. < τρέπω - τρέψαι
17. 2^e pl. ind. aor. Med. < τάττω - ἐτάξασθε
18. 3^e pl. ind. aor. Med. < χαρίζομαι - ἐχάρισαντο
19. 2^e pl. imp. aor. Act. < βλάπτω - βλάψατε
20. 1^e sg. ind. aor. Med. < βοηθέω - ἐβοηθήσαμην
21. 2^e pl. imp. aor. Med. < ἐπαινέω - ἐπαινήσασθε
22. 1^e pl. ind. aor. Med. < ὀνομάζω - ὀνομασάμεθα
23. 2^e sg. imp. aor. Act. < ζητέω - ζητῆσον

B. Vertaal de volgende werkwoordsvormen (uitsluitend aor.)

1. ἐτύψαμεν - 1^e pl. ind. aor. Act. < τύπτω, slaan
2. διῶξαι - inf. aor. Act. / 2^e sg. imp. aor. Med. < διώκω
3. ἐνόμισε - 3^e sg. ind. aor. Act. < νομίζω
4. ὦξω - 2^e sg. ind. aor. Med. < οἴχομαι
5. ἤτήσασθε - 2^e pl. ind. aor. Med. < αἰτέω
6. παρεκελεύσατο - 3^e sg. ind. aor. Med. < παρακελεύομαι
7. ἐπέμψαμεν - 1^e pl. ind. aor. Act. < πέμπω
8. ὠνόμασαν - 3^e pl. ind. aor. Act. < ὀνομάζω
9. ἔρριψας - 2^e sg. ind. aor. Act. < ῥίπτω
10. ἤρξε - 3^e sg. ind. aor. Act. < ἄρχομαι / ἔρχομαι
11. ἐκάλυψε - 3^e sg. ind. aor. Act. < καλύπτω
12. ποιῆσαι - inf. aor. Act. / 2^e sg. imp. aor. Med. < ποιέω
13. ἐπῆνησεν - 3^e sg. ind. aor. Act. < ἐπαινέω
14. ἤκουσα - 1^e sg. ind. aor. Act. < ἀκούω
15. τύψατε - 2^e pl. imp. aor. Act. < τύπτω (let op: geen ind., want het augment ontbreekt!)
16. ἐδίωξα - 1^e sg. ind. aor. Act. < διώκω
17. ἔδεισαν - 3^e pl. ind. aor. Act. < δείδω